

Samelbd.

0/0

die,

DE
CAVSSIS ET VITIIS
MECHANISMI
SCHOLASTICI
COMMENTATIO TERTIA

QUA AD
ORATIONES IUVENILES ADIENDAS
HUMANISSIME INVITAT
CAROLVS HENRICVS SINTENIS
AM. II. M. RECTOR IYCI TORONAVENSIS

TOURNAI LITERIS RUIDELIANIS

De Mechanismo tecnico et exegetico egimus, progredimur ad criticum, de quo cum agere mecum constituissem, duae statim mihi in mentem venerunt cautiones. Altera est Isocratea illa: nouare aliquid coneris in re non bene constituta, non ita, vt bene constitutam nouandi libidine conuellas, qui locus est valde lubricus. Haec cautio, licet non minoris iudicii est, quid recte secusue se habeat, perspicere, quam animi, ad nouandum iudicio potius, quam inscitia et temeritate impelli, eiusmodi tamen est, vt sane in re bene constituta ne mutando et vituperando quid conuellam, conuulsamque deterius reddam, ab omni metu me liberum esse patiatur. Obtinet enim adhuc multis in scholis, quas noui, quaedam auctores Graecos et Latinos critice legendi ratio, quam, ne nimis durus atque inurbanus videar, non peruersam, absonam, atque insulsam, tamen exilem, exsanguem, aridam, frigidam atque ieiunam nominari malim. Quid sibi Critica, quaerunt, in Scholis? non solum illa est, cuius nomine, qui ad scriptores humanos coniecturis suis corrumpendos se contulerunt, quique sacros libros vel auctoritate diuina priuauerunt, vel

vel detrahendo, interpolando, corrigendo deprauarunt, ad ornandam temeritatem, et occultandam improbitatis atque inficitiae arrogantiā, abusi sunt, sed cuius etiam feueritas et diligentia tanta est, vt perpauci iuuenes, qui omnes fere recentioris literarum colendarum rationis leuitatem, negligentiam, et garrulitatem sequi malint, subire ac sustinere velint et possint. Altera cautio haec est, quam Liuius, historiae non magis, quam prudentiae auctor praeclarus, profert XLIV, 4t. *pleraque commenta, ait, noua mortalium in verbis vim habent, experiendo, cum agi, non, quemadmodum agatur, edisseri oportet, sine ullo effectu euanescent*, id quod de inuentis militaribus et nouis rei bellicae institutis ab eo dictum, latius patet. In rusticis enim, agrisque colendis, quanto studio quantaque sollertia multos per annos, ad eos emendandos incubuerunt ingenia, quot noua inuenta audiuimus celebrari atque iactari, quot consilia rei rusticae et agrestis laudibus efferri, quibus agrorum fertilitas non tantum augeri, sed etiam elici e terra posset, quae pleraque vanitatis conuicit vsus, non legum magis nouarum, quam aliorum inuentorum verissimus index, ita, vt cum Terentio in Adelphis diceret: quae putaris prima, ea in experiendo repudias. Forte igitur haud dispar Criticae, in scholis si domicilium illi concedendum suasero, erit fortuna? forte afferet nouas utilitates, quae sunt in opinione inani, quae vana oratione iactantur, rei veritate non probantur? forte erit Critica in scholis paradoxon Stoicorum, quod cum disputandi subtilitate tractatur, haud improbandam speciem habet, cum vero ventum ad verum est, vt ait ille, vel cum a verbis res venit ad manus, inanissimum veritatis repertum, destituit spem atque expectationem? minime, veras, non fictas, neque vanas vtilitates iam in scholis affert Critica. Iis enim annumeranda est scientiis atque disciplinis, quarum elementa et praecepta quo maturius imbiberit iuuenis, eo faciliori, iucundiori, et exquisitori ratione ad altiora perferutationis atque indaginis progredietur. Nihil igitur est, quo impediatur, quo minus
com-

commentationibus meis de Mechanismo scholastico hanc quoque adiungam, eamque postremam, de Mechanismo *critico* agentem. Quamquam enim non ipse sum Criticus, ne quis erret, meae tamen vitae munerisque suscepti rationes ita ferunt, ut quotidianus mihi sit usus cum scriptoribus Graecis et Latinis, eorumque interpretibus, hinc videor mihi consecutus hoc, ut ad bonorum Criticorum instituta literas meas dirigere utcumque possim.

Oritur Mechanismus criticus e philologico vel exegetico, ita, ut arctissimo coniuncti sint inuicem vinculo. Quae enim Critica alia est, quam accurata Philologiae applicatio? Critici, quos vulgo dicimus, non solum omnem operam, ut inter omnes iam constat, omnemque cogitandi industriam in sapientia antiqua collocant, non solum fontes omnium artium liberaliorum in Graecis et Latinis adeunt, summamque artis suae ponunt in eo, ut ex his fontibus, iisque vel solis, vel maxime, omnem sapientiam humanam sibi hauriendam censeant, sed etiam, si quid occurrit in iis eiusmodi, quod aut sensu a veritate, aut voce ab accurata elegantia, et consueta eiusdem auctoris scribendi ratione, abhorreat, summo studio laborant, ut vel cum veritate componant, et defendant, vel libris scriptis, iisque antiquis et bonis, vel coniecturis, emolliant atque emendent, in sententiis denique integritatem, bonitatem, acumen, grauitatem, suauitatemque notent. Quomodo igitur fieri potest, ut auctores, in qua schola ita legantur, ut voces auctorum, non intellectae, fere totidem vocibus germanicis, aequae obscuris, transferantur, in eadem pro Criticorum institutis saniori salubriorique ratione in iuuenum manibus versentur? Quis vero est Mechanismus criticus? est ea auctores classicos legendi ratio, qua e verbis, utcumque primo adspectu intellectis, sensus fingitur, non abhorrens a re, contexta orationis serie, aut opinionibus, omissa diiudicatione singularum vocum, variarum lectionum, et sententiarum. Quam parum hac ratione saluti consulatur

iuuenum, accuratiori vberiorique descriptione apparebit. In ipsa translatione Magister Mechanicus nihil cogit ad Grammaticorum subrilitatem reuocare, vt ad verum sensum, et verbis et rebus consentientem, perueniat iuuenis, sed concedit potius hanc tam expetitam vulgo, tamque opportunam ignauiae pariter atque inscitiae licentiam, vt, verbis quomocunque intellectis, sensum generaliore, nequaquam vero singulis vocibus accurate conuenientem et respondentem, indicet. Qua translatione confecta, progreditur et accingit se Magister ad uberiorem pensati translati explicationem, in qua primo singularum vocum negligitur diiudicatio. Quaerit quidem ex discipulo singula vocabula, sed nihil auditur de eorum elegantia, nihil de illorum ornatu, nihil denique de illorum copia. Ad elegantiam quod attinet, non distinguit voces puras ab impuris, proprietatem non solum grammaticam, sed etiam rhetoricam, negligit, et vrbanitatem non minus, quam ἀφελαιζν, et gratam auctorum negligentiam, silentio praeterit. Ad ornatum si respexeris, tropos et figuras quidem nominat, sed quid est, quod de illorum delectatione, admiratione, fundamento, et vi commouendi, de harum vero et suauitate et grauitate illi monendum videatur? moneat tamen haec omnia, quas regulas de collocatione verborum, de structura membrorum, et numero commendat? Quid denique dicam de verborum copia? immemor est omnis commutationis orationis, aptae verborum frequentationis, illarumque fundamenti et originis. Sufficit igitur illi, iuuenes tantum singulas voces, earumque vim et potestatem, in lexico primo vtrunque ad aspectu repertam, contexta orationis serice disrupta, fideliter memoriae mandare. Age vero quid de varietate lectionum discipulo respondet? grauitate vultus omnes approbat, dicens, *aeque valet*. Quamquam negari non potest, multas saepe in variis editionibus varias deprehendi lectiones, inter quas ne minima quidem intercedat differentia, ita, vt dici nequeat, quae alteri sit praeferenda, certe tamen non sunt omnes in

vniversum eiusdem conditionis. Opus igitur esset, vt discipulis clariorem de librorum scriptorum scribendi ratione notionem formaret, dicendo, omnes voces quondam in continuata, et arctissime copulata serie, et compendiis literarum esse scriptas, signa distinctionis, et maioris, et minoris, recentioris esse aetatis, librarios fuisse stupidae ignorantiae et ignorationis monachos, ita, vt sine omni intellectu exempla literarum anxie exararent, syllabas et literas ex negligentia transponerent, coniungendas separarent, separandas coniungerent, porro, lectionem intellectu difficiliorem esse praefendam, voces in margine, explicationis causa, a lectore additas, postea in textum irrepsisse, et quae sint reliqua. Opus esset, vt in explicando loco, eoque corrupto, emendatione Critici cuiusdam discipulis proposita, ex iis quaereret, vtrum conueniens sit, an non? quomodo sit reperta? Opus esset, vt in locis integris, omnique corruptione vacuis, qui vero, vt saepe fieri solet, a Criticis, inanibus iudicio, et indoctae licentiae nota insignibus, deprauati sunt, perquireret, quid discipuli de hac mutatione textus statuerent? Opus esset, vt discipulos ad consuetudinem familiaritatemque Criticae ita induceret, vt, pro iudicii facultate, errores et vitia auctorum ipsi emendarent, vel vulgatam lectionem, (id, quod prurimum et scabiem corrigendi reprimat,) potius defenderent, quam leuibus coniecturis, vt Tanaquillus Faber, Bentleius, Glareanus, Heumannus, alique fecerunt, riderent atque vituperarent, et denique, vt modestos Criticos, qui nunquam eo impudentiae progressi sunt, vt, proni ad corrigendum, leues coniecturas in textum inferrent, sibi cognitos atque familiares redderent. Sed de his omnibus Magister Mechanicus magis mutus est, quam piscis. Videamus denique, quomodo in explicandis sententiis versetur? has boni Critici, vt constat, in omni genere scriptorum curiose notant, requirunt, vnde sint ductae, quae sit causa honestatis, veritatis, grauitatis, magnificentiae, suauitatis, acuminis, vel fuci et puerilis figmenti. Atque id faciunt non

modo hac ex causa, quia in iis est permagna, quid? quod maxima pars sapientiae antiquissimorum temporum, quae ad vitam actionesque humanas pertineat, aut saltem cum humanis rebus aliquo modo coniuncta sit, sed etiam, quia in earum copia et usu maxima pars est ornatus oratorii, et maxima in dicendo vis. Neque villo modo in oratorum numero haberi potest, qui non e talibus sententiis enthymemata, argumentationesque necere dicerit, quibus argumenta alantur, roborentur, et ad audientium animos contorqueantur. Quid igitur de his iudicat Magister Mechanicus? Silet, ut Pythia in tripod Delphico. Explicet igitur Ciceronis, in primis lib. V. ad diuersos ep. 12. lib. XV, ep. 6. omnesque epistolas libri septimi et noni, explicet Homerum, Thucydidem, Xenophontem, Tacitum, Plinium, Senecam, et videbis, quot quantumque pereat.

Num vero credis, fieri posse, ut Magister Mechanicus causas, pro defendenda tam ieiuna, tam frigida, tamque exili, aurea antiquitatis monumenta legendi tractandique, ratione, in promptu habeat? praestantia auctorum classicorum extra omnem dubitationem est posita, quae tanta est, ut non minus orationis pulcritudine, suauitate, et munditia, quam utilitatis magnitudine, ad eos magnificandos commoueamur, et ad amandos alliciamur. Nihilo tamen minus duae proferuntur causae, quae faciant, ut Critica, scholis expulsa, non modo de dignitate retinenda, sed etiam de salute conseruanda cogitare cogatur. Prior haec est, ut Critica non solum tam suspecta, sed tanto etiam odio digna censeatur, ut ad eius nomen, quasi ad malum omen et prodigium, quod serio detestetur, et quam longissime a se cupiat amoueri, Magister Mechanicus expauescat. Quae grauis Criticae inuidia, et propemodum infamia, ex indole animi humani originem traxisse mihi videtur, qui valde pronus sit, ad vitia hominum cum rebus communicanda, et licet amplam mihi de Criticae praestantia

tia differendi materiam praebet, tamen, cum Clarissimos et in summo eruditionis fastigio collocatos Viros iam nacta sit Patronos, qui testes innocentiae eius, causam Criticae tam fortiter gesserint, ut apud prudentiores saltem ne minima quidem adhuc illi adpersa atque inuisa esset macula et nota, nihil habeo, quod ad illam defendendam necessarium videatur. Ad illas potius respiciam causas, cur in scholis Magister Mechanicus Criticam castigandam censeat, curque illam odio vehementiori, quam Vatiniano, dignam putet. Plane singulares sunt, ut loquitur, vel potius minime communes. Critica, ait, contemnit recentiores et compendia. Verum est, nihil saepius auditur ex Criticis, quam laudes veterum, qui cui placeant, eum se profecisse plurimum, iubent existimare. Lege veteres, dictum erat Grotii, sperne recentiores, et eris noster. Sed hoc contemptu non omne recentioribus denegant pretium, hoc potius tantum contendunt, unumquemque a veteribus incipere, in recentioribus desinere, unumquemque in illis habitare, apud hos vero tantum devertere debere. Idem obtinet de compendiis. Largiuntur ista Critici puerilibus et iuuenilis aetatis imbecillitati, ut omnia antiquitatum, historiae, aliarumque artium capita pueri et iuvenes cognoscant, sciantque, quo intendendus sit animus in legendis antiquis, et, ut quaeque perceperint, ea facilius memoria tenere possint. Hoc vero cum Bacone Verulamio negant, ipsam veram scientiam et eruditionem iis contineri, ita, ut accuratior et copiosior rerum scientia ex ipsis auctoribus, assidue legendis, sit quaerenda, et ex his fontibus ingenia sint irriganda, compendia vero cum crepundiis puerilibus relinquenda. Bonus igitur ille Magister Mechanicus non habet, cur de iactura compendiorum conqueratur, timens, ne iacturam totius eruditionis suae faciat. Sed quoniam multi hac quoque sunt opinione imbuti, ut putent, Criticam in scholis non solum esse irritam et supervacuum, sed etiam iis rebus annumerandam, quae tantae sint gravitatis tantaeque difficultatis, ut iuuenilis in-

B

genii

genii et leuitatem et infirmitatem longe multumque superent, hic etiam error minuendus, atque paucis ostendendum est, quid de hac contemptus Criticae scholastici causa statuendum censeam. Non est, cur expansecas, vel rideas, quod ex iuuenibus in scholis Criticos fingendos suadeam, hoc tantae celeritatis negotium non est. Criticus, qui ad laudem vel mediocrem adspiret, valeat ingenio atque doctrina, non modo verborum infinitam vim et copiam teneat, sed etiam nullius prope liberalis artis rudis atque expertus sit, polleat celeritate intelligendi, verique videndi atque iudicandi, et dexteritate denique rerum omnium, in primis similium, tractandarum, acquisita exercitationis diuturnitate, qua permulsi a Critica se deterreri patiantur. Haec omnia paucorum annorum vitae scholasticae spatio, quamuis optime et saluberrime collocati ad stabiliendam promouendamque vitae futurae felicitatem conferuntur, comparari nequeunt. Hoc igitur potius a re mea est, vt, abrogata ista risu certe haud indigna iuuenum in scholis formandorum ratione, qua illos aliquot annorum spatio, et exiguo vnus vel alterius compendii sumtu, tantam doctrinam imbibere, tantaque sapientia imbui credant, vt mox ipsi Magistros Philosophiae agant, et vel Academiae Doctores dubitationibus vexare possint, illis potius Criticae institutis gustum et intelligentiam verae doctrinae afferant, quae non solum ex veris illis et puris omnis sapientiae humanae fontibus sit hausta, sed etiam a corruptelarum sordibus iudicando sit purgata. Quodsi instant, ingenii iuuenilis imbecillitatem, vel potius siue ignauiam, siue a-lacritatem, qua semper saltu aliquo elabi cupiat, impedire, quominus discipulos in Criticae facellum (sit modo ironia Socratica) ducant, paucis respondeo, fatigandi sunt iuuenes hac in arena, donec, penitus subacti, innoxie et secure progredi possunt. Supra a nobis descripta Criticae in scholis tractandae ratio sane eiusmodi est, vt sperare possimus, fore, vt illi nihil insit, quod superet et vincat iuuenum vires, neque per se tam rigida tamque seuera est

est, vt, licet indefessum et assiduum non tam postuler, quam exigat Magistri studium, id, quod lubenter concedam, iuuenum tamen animi breui tempore quodammodo in Criticae potestatem redigi possint.

His commemorandis et infirmandis planum me fecisse arbitror, quam falsae, quamque suspectae sint causae istae, quibus Critica scholis prohibenda, vel, radicibus in illis iam actis, extirpanda eradicandaque videatur. Quemadmodum vero in omni parte disciplinae scholasticae prospere mihi succedere omnia coepta et instituta cupio, non mea causa, sed iuuentutis, scholae, et Ecclesiae, sic maxime in hac id mihi vt contingat, in optatis habeo. Nulla enim capitalior scholarum, totiusque vitae eruditae perniciēs atque pestis est, Mechanismo scholastico. Superioribus commentationibus de tecnico et exegetico hoc satis luculenter et fuse demonstratum credo, in praesentia igitur vitia Mechanismi critici adhuc comprobanda et exponenda restant. Primum, quo laborat, hoc est, oritur ex illo maxima in vsu vocum negligentia. Dolendum mihi semper visum est, permultos esse, vel muneris publici dignitate conspicuos, qui in iuuentute lectioni auctorum classicorum multum tribuerint, quique inde ab octauo ad viceesimum vsque annum (vltra progredi ratione non licet, nam plurimis, relicto pallio scholastico, humaniores literae raedio sunt,) sapientiae Graecae et Romanae monumenta legerint, et nihilo tamen minus, vt nihil de neglecta vrbaniitate dicam, quae illis nomine iam peregrina est, scripta sua, vocibus barbaris, soloecis, obsoletis, nouaris, peregrinis, sordidis atque plebeis inquinata, ita deformant, vt vix illos attigisse auctores classicos credas, oculisque habeas fidem. Omnia in scribendo vitia illorum si recensere constituissem, Cellarium, Vortium, Manuium, aliosque excraberem. Rerum, quamuis bonarum, scientia, sine elegantia vocum, vtilitatem aliquam fortasse habet, dignitatem

tem vero et laudem, in homine docto, nullo modo. Quomodo vexat porro, et torquet sacri scriptoris verba Theologus, non subactus Criticorum disciplina et institutis! ex vna interdum voce impropria, ob copiam, vel ornatum tantum addita, corraditur tota oratio sacra, vel integer liber. Sed vnde ista negligentia in vsu vocum? hoc equileum et tormentum verborum? quilibet rei peritus mihi tam facilis erit, vt largiatur, haec omnia ex Mechanismo scholastico, quem criticum nominemus, quasi ex lutulento et foetido puteo, deriuanda promanare. Hic auctoribus classicis omnem succum et sanguinem extrahit, carnem, vt ita loquar, refecat, et barbariei sordibus opplet. Iam si nihil scribendi rationis pulcritudo, nihil suauitas, nihil munditiae valent, qua oratione fatis exprimere et deplorare potero luctuosissimum iudicium facultatis neglectum? ex methodo in examinanda lectionis varietate, supra descripta, apparet, quantum illa ad augendum iudicii acumen conferat, quantumque animi iuuenum, impatientes omnis tarditatis, freno quasi iniecto, contineantur atque retardentur, vt, seuerae et rigidae lectioni adsuefacti, omnia, quaecunque sint, accuratori semper et virili diiudicationi subiiciant. Fac igitur, vt haec verae lectionis indagatio vbique locorum omittatur, fac, vt Magistri Mechanici grauis vox *aeque valet* omni studiosiori peruestigationi aditum semper praeccludat, nonne omnis lux denegatur iuueni, cuius radiis intellectus dissipentur tenebrae? nonne alacritas et subtilitas, ad quam iudicium, a natura obtusum, est limandum atque excolendum, plane negligitur? et quid de naturali, eaque effrenata, iuuenum animi leuitate dicam, quae velocitate celeritateque institutionis alitur magis atque nutritur? Si quis inter eos, qui sacros libros aliquando sunt tractaturi, operibus Wetstenii, Bengelii, et Millii vt, aut de iis prudenter iudicare aliquando voluerit, (et de incorrupta Noui Testamenti lectione vnius cuiusque Christiani, et multo magis Theologi interest) quomodo hoc illi succeder, nisi ante in humanis libris Criticae regulas

las cognoscere et ad usum conferre didicerit, quò rem per se difficilem non modo curiose, sed debita etiam reuerentia et religione tractet? Silentio praetereo, Theologum illum, qui Criticae hospes et peregrinus sit, risum excitare Ecclesiae nostrae aduersariis, et in primis Socinianis, nisi illis, opposita et obiecta quadam lectionis varietate, occurrere, pretioque huius lectionis imminuto, eorum temeritatem et impudentiam infringere valuerit. Videamus igitur, maturam exercitationem iuuenum in diiudicanda lectionis varietate, in auctoribus classicis subinde occurrente, iis annumerari mereri, quibus non tam scholae, quam toti vitae prospiciatur. Sed pressius agamus, et quid denique detrimenti, neglecta diiudicatione honestatis, grauitatis, acuminis, vel fuci sententiarum, percipiant iuuenes, paucis demonstremus. Haec diiudicatio in primis efficax est, ad instillandum tam virtutis amorem, quam vitii odium, sicut per se iam multum prodest, si subinde Magister iusserit, animum interrogare, an aliquid sentiat, quomodo afficiatur, et, quid sit, quod sentiat, indagare, denique quale sit, et vnde eam vim habeat, quaerere. Plurimum porro confert haec diiudicatio ad comparandam veram et perfectam eloquentiam. Maximo enim in errore versantur, qui alius persuadent, eloquentiam totam in verborum cura esse, et qui in his pueritatem obseruare, et troporum figurarumque flosculis conspergere orationem possit, ei Oratoris nomen esse concedendum. Est quidem nulla, sine verborum elegantia, vera et perfecta eloquentia, nisi errauit magnus ille Caesar, qui in delectu verborum eloquentiae originem esse dicebat, sola tamen verba, quamuis bona, quia, Cicerone auctore, nihil est tam furiosum, quam verborum inanis strepitus, nulla probabili sententia subiecta, non sunt probanda, neque veram et perfectam eloquentiam constituunt, quae sententiis etiam constar iis, a quibus maiestas, grauitas, venustas, et suauitas in dicendo nascitur, quae vel admirationem, vel delectationem habent, quaeque magnitudine et generositate sua per-

mouent audientium animos. Quantam denique vtilitatem haec diudicatio sententiarum auctorum classicorum Theologo in primis afferat, verbis vix exprimi potest. Nihil dicam de eo, multas illarum tantae sanctitatis tantaque religionis esse, vt vel iis Orator in coetu sacro ad collustrandum, vel elaborandum saepius vti possit, sed tantus in sacris libris est numerus pulcerrimarum, acutissimarum, et grauissimarum sententiarum, tam communium, quam praecipuarum et propriarum, quantus est in nullo Graecorum et Latinorum scriptorum. Quam funestum igitur et luctuosum est detrimentum, quod iuuentuti hac etiam ex ratione infert atque importat Mechanismus criticus! non excitatur in iuuenibus studium virtutis, ex significatione praestantiae eius, neque indignatio vitii generosa, ex eius improbitatis foeditate, via proxima atque expedita verae et perfectae eloquentiae iis obstruitur atque intercluditur, in desertam atque incultam deflexis, et in coetu sacro aliquando dicentes, recitata aliqua collegii moralis et thetici particula, templorum amplitudinem in scholae cogunt angustias.

O iuuenes, carissima pectora, non possum enim non vos in fine huius commentationis alloqui, dedite vos, quaeso, humanitatis doctrinae, cuius vtilitas, suauitas atque dulcedo tanta est, vt maxima industria, ardentissimoque amore in dies digniorem cognoscatis, eiusque studium multo iucundius et gloriosius reperitis! Ecce, ipsa haec schola, multorum Virorum, et eruditione et munerum amplitudine et dignitate conspicuorum, communis mater, per me vos hortatur, ne culpa vestra committatis, ut pristinae gloriae partem amittat. Ego, inquit, dispulsis et dissipatis superstitionis tenebris, literas humaniores materno amore excepi, hic Melanchthonis, hic Eberti, aliorumque Clarissimorum Virorum doctissimae suauissimaeque voces personuerunt, per ducentos et duodeuiginti annos me, Musarum scholasticarum matrem, conseruauit Summi Dei gratia, et multa semper habui ornamenta,

ta, o! Filii, o! Carissimi, haec intuemini, horum vestigia premi-
te, ad horum exempla vos fingite! Certe dulcissima spes me al-
licit, fore, vt his amantissimae matris vocibus aures praebentis
faciles atque benignas. Deus vos et studia vestra gubernet, in-
dustriam et assiduitatem vestram magis magisque inflammet, e-
amque aliquando praemiis largissimis coronet!

Progredior nunc ad id, quo commotus haec scripsi.
Mortis diuini Seruatoris et Instauratoris aeternae salutis nostrae
memoria, quae castino die in animos nostros reuocabitur, me
impulit, vt quatuor iuuenum orationibus diei huius solemnitati
publicae finem imponerem. Dicent nimirum:

I. IOANNES CHRISTIANVS RICHTER, Neidenfis. Mis-
nicus, *de causis atrocitatis perpeffionum Iesu internarum,*
in Oratione latina.

II. IOANNES CHRISTIANVS SIGISM. SINTENIS, Ser-
uefta-Anhaltinus, *de prouidentia Dei in perpeffionibus et*
sepultura Iesu, in Oratione germanica.

III. GOTTFRIED MICHAELIS KOERBIZ, Torgauienfis,
*de vi opinionum praecconceptarum Iudaeorum contra digni-
tatem Iesu Messiae, ex contemperatione perpeffionum eius,* in
Oratione latina.

IV. GEORGIVS ADAMVS BRVNNER, Torgauienfis, *de*
Iesu animi submissionem in cruce docente, in carmine ger-
manico.

100

Qui-

Quibus orationibus **VI VIRI ILLUSTRES** et **GENEROSISSIMI**,
EPHORVS SVMMÆ REVERENDVS, **SENATVS AMPLISSIMVS**,
SACERDOTES PLVRIMVM REVERENDI, **MAGISTRI LYCEI**
HONORATISSIMI, et omnes, quos Torgaviae **FAVTORES** et **AMICOS**
habeant Musae, cras, audita hora **IV. finitis** sacris pomeridianis,
pro consueta beniuolentia sua, quam gratissimo animo semper
agnouimus, interesse velint, omni humanitate, et pro officio, oro
rogoque. Dedi Torgaviae, Idibus Aprilibus,
A. I. S. MDCCLXXV.

CON-

S
PRIORVM ORDINVM

III.

Die L^o M^o SS. interprete Dn. Cantore.
Echismus Dresd. Dn. Subrector.
Dominus Subrector.

mmat. lat. Gesneri, Dn. Subrect.
ellionis colloquia, Dn. Subrect.

Die M^o M^o SS. interprete Dn. Cantore.
echismus Dresd. Dn. Subrect.
Dominus Subrector.

mmatica Graeca, Halensis,
Dn. Subrector.

Die N^o M^o SS. interprete Dn. Subrectore.
eparatio in pens. Corn. Dn. Subr.
rcitatio artis canendi. Dn. Cantor.

Die O^o M^o SS. interprete Dn. Collega IV.
echismus Dresd. Dn. Subrector.
Dn. Subrector.

C O N S P E C T V S
 L E C T I O N V M P V B L I C A R V M E T P R I V A T A R V M T R I V M S V P E R I O R V M O R D I N V M
 I N L Y C E O T O R G A V I E N S E .

	I.	II.	III.
<i>Die Lunae.</i>	6 - 7 Lectio SS.	interprete <i>Dn. Correctore.</i>	Lectio SS. interprete <i>Dn. Cantore.</i>
	7 - 8 Ernesti initia, <i>Rector.</i>	Nou. Test. graecum, <i>Dn. Corrector.</i>	Catechismus Dresd. <i>Dn. Subrector.</i>
	8 - 9 Ciceronis Orat. vel Liuius, <i>Recr.</i>	Cornelius Nepos,	<i>Dominus Subrector.</i>
	9 - 10 Hebraica, <i>Rector.</i>	Eutropius, <i>Dn. Corr.</i>	
	1 - 2 Ouidii epistolae e Ponto	<i>Dn. Corrector.</i>	Grammat. lat. Gesneri, <i>Dn. Subrecr.</i>
	2 - 3 Virgilius, <i>Rector.</i>	Emendatio, <i>Dn. Corrector.</i>	Castellionis colloquia, <i>Dn. Subrecr.</i>
<i>Die Martis.</i>	3 - 4 Cic. Orationes vel Liuius, <i>Recr.</i>	Phaedrus, <i>Dn. Corrector.</i>	
	6 - 7 Lectio SS.	interprete <i>Dn. Correctore.</i>	Lectio SS. interprete <i>Dn. Cantore.</i>
	7 - 8 Xenoph. memor. Socr. <i>Recr.</i>	Cornelius Nepos, <i>Dn. Corrector.</i>	Catechismus Dresd. <i>Dn. Subrect.</i>
	8 - 9 Historia uniuersalis, <i>Rector.</i>	Cornelius Nepos,	<i>Dominus Subrector.</i>
	9 - 10 Ernesti initia, <i>Recr.</i>	Nouum Test. gr. <i>Dn. Corr.</i>	
	1 - 2 Aeliani histor.	<i>Dn. Corrector.</i>	Grammatica Graeca, Halensis,
	2 - 3 Virgilius, <i>Rector.</i>	Emendatio, <i>Dn. Corrector.</i>	<i>Dn. Subrector.</i>
	3 - 4 Emendatio, <i>Rector.</i>	Phaedrus, <i>Dn. Corrector.</i>	
<i>Die Mercurii.</i>	6 - 7 Lectio SS.	interprete <i>Rectore.</i>	Lectio SS. interprete <i>Dn. Subrectore.</i>
	7 - 8 Theologia thetica, <i>Recr.</i>	Catechismus Dresd. <i>Dn. Corrector.</i>	Praeparatio in pensf. Corn. <i>Dn. Subr.</i>
	8 - 9 Terentius,	<i>Dominus Subrector.</i>	Exercitatio artis canendi, <i>Dn. Cantor.</i>
<i>Die Iouis.</i>	6 - 7 Lectio SS.	interprete <i>Dn. Correctore.</i>	Lectio SS. interprete <i>Dn. Collega IV.</i>
	7 - 8 Ernesti initia, <i>Rector.</i>	Eutropius, <i>Dn. Corrector.</i>	Catechismus Dresd. <i>Dn. Subrector.</i>
	8 - 9 Cic. Or. vel Liuius, <i>Recr.</i>	Cornelius Nepos,	<i>Dn. Subrector.</i>
	9 - 10 Hebraica, <i>Rector.</i>	Ciceronis epist. ad div. <i>Dn. Corr.</i>	
	1 - 2 Ciceronis epistolae ad diuers.	<i>Dn. Corrector.</i>	Gesneri grammatica lat. <i>Dn. Subrector.</i>
	2 - 3 Cic. Orat. vel Liuius, <i>Rector.</i>	Cornelius Nepos, <i>Dn. Corr.</i>	Castellionis colloquia, <i>Dn. Subr.</i>
	3 - 4 Exercitium extempor. <i>Rector.</i>	Emendatio, <i>Dn. Corrector.</i>	
<i>Die Venus.</i>	9 - 10 Xenoph. mem. Socr.	Aeliani histor. <i>Dn. Corrector.</i>	Exercitatio artis canendi, <i>Dn. Cantor.</i>
	1 - 2 Cic. epistolae ad diuers.	<i>Dominus Corrector.</i>	Repetitio lectionum, <i>Dn. Subrector.</i>
	2 - 3 Geographia, <i>Rector.</i>		
	3 - 4 Ernesti initia, <i>Rector.</i>	Principia Grammat. germ. <i>Dn. Corr.</i>	
<i>Die Saturni.</i>	6 - 7 Lectio SS.	interprete <i>Rectore.</i>	Lectio SS. interprete <i>Dn. Collega IV.</i>
	7 - 8 Theologia thetica, <i>Rector.</i>	Catechismus Dresd. <i>Dn. Corrector.</i>	Praeparatio in pensf. Corn. <i>Dn. Subr.</i>
	8 - 9 Acta Apostolorum graeca.	<i>Dn. Subrector.</i>	Exercitatio artis scribendi, <i>Dn. Cant.</i>

His laboribus nostris, quibus permultae adhuc, aequae priuatiſſimae lectiones, quotidie addantur, Deus O. M. in posterum quoque clementissime annuat, vt augeatur magis magisque externa nominis diuini gloria, et salus iuuentutis fidei nostrae commissa.

INDEX

- 1. - 2. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 3. - 4. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 5. - 6. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 7. - 8. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 9. - 10. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 11. - 12. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 13. - 14. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 15. - 16. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 17. - 18. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 19. - 20. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 21. - 22. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 23. - 24. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 25. - 26. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 27. - 28. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 29. - 30. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 31. - 32. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 33. - 34. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 35. - 36. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 37. - 38. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 39. - 40. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 41. - 42. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 43. - 44. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 45. - 46. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 47. - 48. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 49. - 50. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 51. - 52. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 53. - 54. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 55. - 56. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 57. - 58. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 59. - 60. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 61. - 62. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 63. - 64. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 65. - 66. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 67. - 68. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 69. - 70. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 71. - 72. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 73. - 74. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 75. - 76. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 77. - 78. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 79. - 80. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 81. - 82. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 83. - 84. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 85. - 86. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 87. - 88. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 89. - 90. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 91. - 92. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 93. - 94. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 95. - 96. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 97. - 98. Augustinus, Augustinus, Augustinus
- 99. - 100. Augustinus, Augustinus, Augustinus

AB: 155056

VD 18

ULB Halle 3
003 085 112

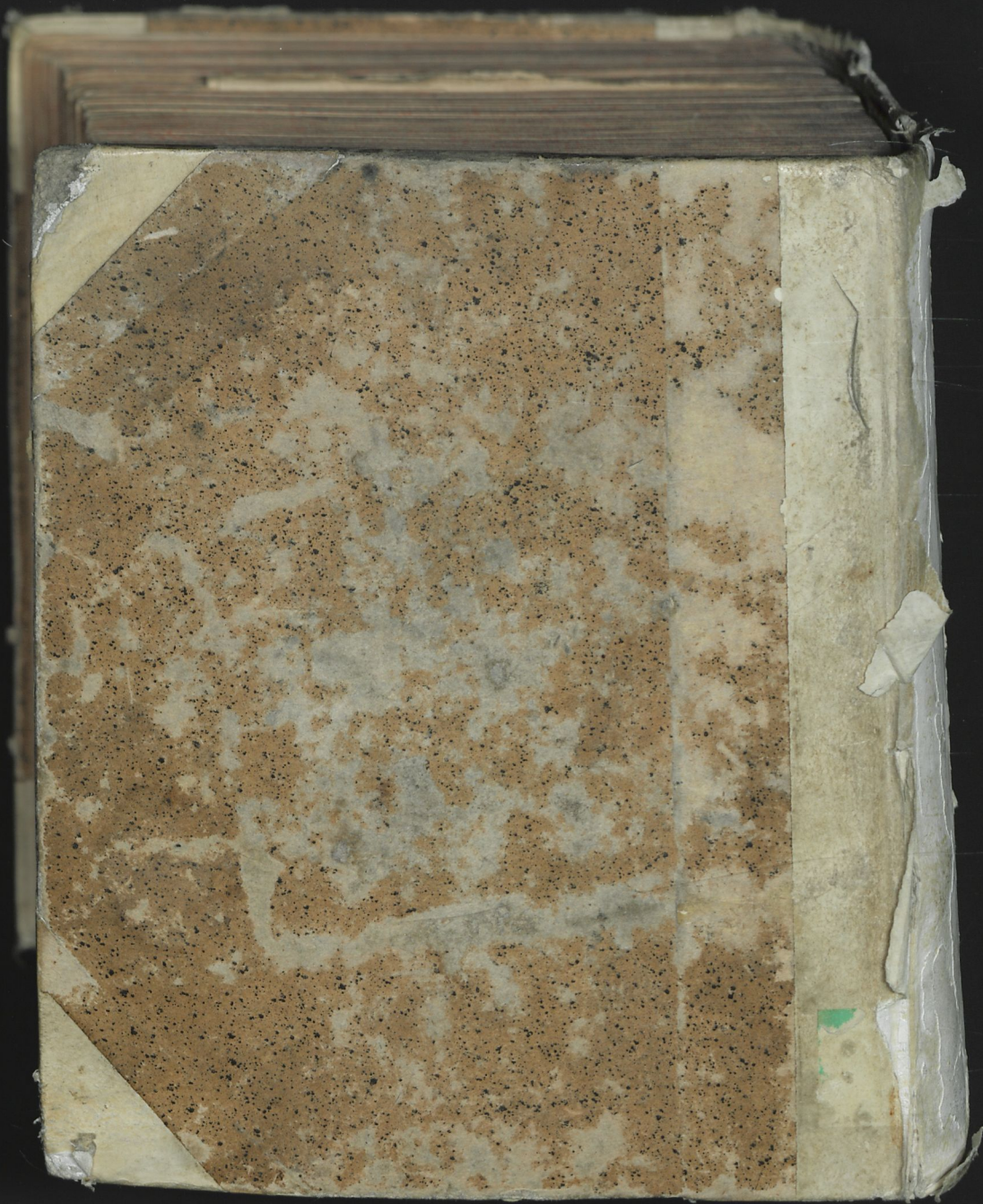

TA → SL
was 75 flut /

R

VD 17

57

DE
S ET VITIIS
ANISMI
LASTICI

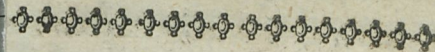
TATIO TERTIA

QUA AD

ENILES AVDIENDAS
SIME INVITAT

NRICVS SINTENIS

OR LYCEI TORGAVIENSIS.

TERIS RUIDELIANIS.

57

